

Magdalena Kobylarz^{*}

ASPEKTY BEZPIECZEŃSTWA MILITARNEGO W UJĘCIU STRATEGICZNEGO PRZEGLĄDU BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO ORAZ STRATEGICZNEGO PRZEGLĄDU OBRONNEGO

Streszczenie: Bezpieczeństwo militarne stanowi jeden z elementów systemu bezpieczeństwa narodowego. Jego postrzeganie na przestrzeni ostatnich lat zaczęło ulegać zmianie. Okazało się, że wbrew przewidywaniom analityków i ekspertów, zagrożenia o charakterze militarnym są nadal aktualne, a dynamicznie zmieniające się środowisko bezpieczeństwa czyni je jeszcze bardziej wymagającymi. Celem artykułu jest wskazanie podstawowych podobieństw i różnic w podejściu do bezpieczeństwa militarnego, przede wszystkim związanych ze zmianami w postrzeganiu wizji rozwoju Sił Zbrojnych na podstawie dwóch dokumentów: Koncepcji Obronnej Rzeczypospolitej Polskiej oraz Białej Księgi Bezpieczeństwa Narodowego RP. Autorka uznała, że reformy, jakim mają zostać poddane Siły Zbrojne RP są niezbędne do zapewnienia bezpieczeństwa militarnego na odpowiednim poziomie.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo militarne, Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego, Strategiczny Przegląd Obrony, Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego RP, Koncepcja Obronna RP, Siły Zbrojne RP.

^{*} Mgr, Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni, doktorantka Wydziału Dowodzenia i Operacji Morskich.

Synopsis: Aspects of military security in the Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego and Strategiczny Przegląd Obrony

Military security is one of the elements of national security system. Its perception has been changing over the years. It has been discovered that despite the predictions of analysts and experts that military threats are still valid and the dynamically changing security environment makes them even more demanding. The aim of the article is to show more closely the differences and similarities of military security's, mainly related to changes in the perception of the vision of the development of the armed forces approach based on two documents: *Koncepcja Obronna Rzeczypospolitej Polskiej* and *Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego RP*. The author claimed that it's vital to perform changes within Military Forces of Republic of Poland to ensure the adequate level of military security.

Keywords: military security, Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego, Strategiczny Przegląd Obrony, Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego RP, *Koncepcja Obronna RP*, Military Forces of Republic of Poland.

Wstęp

Dynamiczne zmiany, które zachodzą w środowisku bezpieczeństwa wymuszają rozwój badań w obszarze bezpieczeństwa i obronności. Zakres bezpieczeństwa stale wzrasta, ponieważ kolejne sfery rzeczywistości odnoszą się do niego – od sfery wojskowej, po sferę ekologiczną¹. Z tego powodu tradycyjne spojrzenie na bezpieczeństwo (przez pryzmat obronności) zmniejszyło swoje znaczenie. Konieczne stało się kompleksowe postrzeganie bezpieczeństwa narodowego, z uwzględnieniem szans i wyzwań oraz spójnością teorii i praktyki polityki bezpieczeństwa narodowego.

W latach 2010–2012 Biuro Bezpieczeństwa Narodowego przeprowadziło Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego². Był to pierwszy, tak szeroko obejmujący stan systemu bezpieczeństwa narodowego oraz kierunki jego rozwoju projekt analityczny w Polsce³. Jego celem było dokonanie całościowej oceny stanu bezpieczeństwa narodowego RP, sformułowanie wniosków odnoszących się do sposobów działania oraz strategicznych celów państwa związanych z bezpieczeństwem, a także przygotowanie systemu bezpieczeństwa narodowego.

¹ W. Kostecki, *Strach i potęgą. Bezpieczeństwo międzynarodowe w XXI wieku*, Poltext, Warszawa 2012, s. 17.

² *Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa RP 2010–2012*, <https://www.bbn.gov.pl/pl/prace-biura/glowne-inicjatywy/lata-2010-2015/strategiczny-przeglad-b/6073,Strategiczny-Przeglad-Bezpieczenstwa-Narodowego.html> (dostęp: 10.12.2017).

³ *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2014, s. 7.

Przeгляд prowadziła Komisja Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego na podstawie Zarządzenia nr 4 Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 listopada 2010 roku w sprawie przeprowadzenia Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego oraz Zarządzenia nr 29/2010 Szefa Biura Bezpieczeństwa Narodowego z dnia 17 grudnia 2010 roku. Pierwsza konferencja Przeglądu odbyła się 20 grudnia 2010 roku.

Wyniki przeglądu zostały zawarte w Raporcie SPBN, który jest dokumentem niejawnym, a także w Białej Księdze Bezpieczeństwa Narodowego, opublikowanej 23 maja 2013 roku⁴. Wymiernym efektem SPBN było przyjęcie 5 listopada 2014 roku Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP.

W lipcu 2016 roku zainicjowany został Strategiczny Przegląd Obrony. Stał się on dla Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej podstawą w refleksji odnoszącej się do aktualnych oraz przyszłych wyzwań. Jego założenia po raz pierwszy były tak realistyczne, jeżeli chodzi o kwestię środowiska bezpieczeństwa państwa⁵. Skupiły się przede wszystkim na zagrożeniach związanych z potencjalną agresją, wymierzoną w kierunku Polski bądź państw sojusznicznych i odpieraniem działań nieregularnych, które znajdują się poniżej progu wojny⁶.

Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego był szerszy od Strategicznego Przeglądu Obronnego, ponieważ zawierał kwestie związane nie tylko z obronnością i aspektami wojskowymi. Ministerstwo Obrony Narodowej na czele z Antonim Macierewiczem nie zgadzało się z niektórymi wnioskami SPBN, uważając je za nierzeczywiste, oparte na błędnych zagrożeniach.

W artykule autorka skupiła się na opisanii podsystemu bezpieczeństwa militarnego, przede wszystkim związanego z funkcjonowaniem Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Celem artykułu jest przybliżenie podobieństw i różnic w podejściu do bezpieczeństwa militarnego na podstawie dwóch dokumentów: Koncepcji Obronnej Rzeczypospolitej Polskiej oraz Białej Księgi Bezpieczeństwa Narodowego RP. Problemem głównym artykułu jest pytanie: w jaki sposób realizowana jest polityka państwa, mająca na celu zwiększenie bezpieczeństwa militarnego. Metodami badawczymi wykorzystanymi przy tworzeniu artykułu były: badanie dokumentów oraz krytyczna analiza literatury.

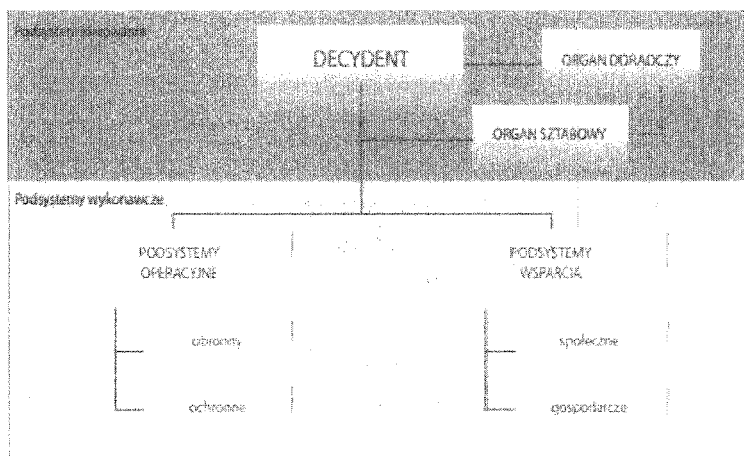
⁴ *Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa RP 2010–2012*, <https://www.bbn.gov.pl/pl/prace-biura/glowne-inicjatywy/lata-2010-2015/strategiczny-przeglad-b/6073,Strategiczny-Przeglad-Bezpieczenstwa-Narodowego.html> (dostęp: 10.12.2017).

⁵ *Koncepcja Obronna Rzeczypospolitej Polskiej*, s. 6.

⁶ *Ibidem*, s. 15.

Siły Zbrojne RP w systemie bezpieczeństwa narodowego

Systemem bezpieczeństwa narodowego (państwa) nazywamy całość sił (podmiotów) środków oraz zasobów, które są przeznaczone do realizacji zadań w dziedzinie bezpieczeństwa przez państwo. System ten składa się z podsystemu kierowania i podsystemów wykonawczych. Wśród podsystemów wykonawczych wyróżniamy podsystemy operacyjne (obronne oraz ochronne), a także podsystemy wsparcia (społeczne i gospodarcze). System bezpieczeństwa narodowego przedstawia rys. 1.

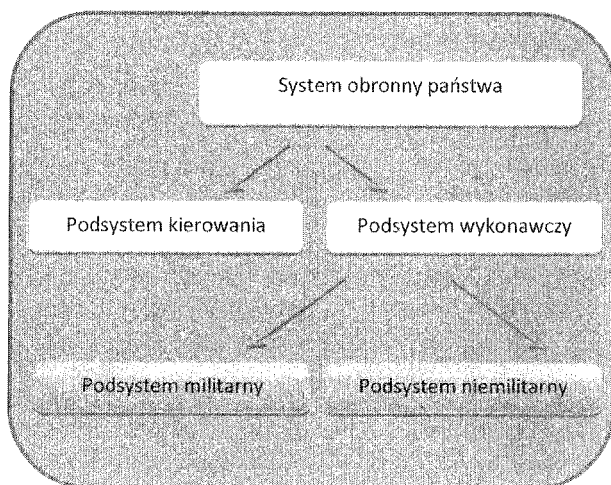
Rys. 1. Uniwersalny model systemu bezpieczeństwa narodowego

Źródło: *Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2013, s. 36.

Zgodnie z definicją znajdującą się w Strategii Obronności RP, „System obronny państwa stanowi skoordynowany zbiór elementów kierowania i elementów wykonawczych, a także realizowanych przez nie funkcji i procesów oraz zachodzących między nimi relacji. SOP tworzą wszystkie siły i środki przeznaczone do realizacji zadań obronnych, odpowiednio do tych zadań zorganizowane, utrzymywane i przygotowywane. Organizacja i funkcjonowanie SOP oparte jest na przepisach prawa powszechnie obowiązującego, a także na postanowieniach wynikających z umów i traktatów międzynarodowych, których Polska jest stroną”⁷. Ta definicja wskazuje, że system obronny państwa znajdujący się w Strategii Obronności RP można utożsa-

⁷ Strategia Obronności RP, Warszawa 2009, s. 12.

miać z podsystemem obronnym państwa wskazanym w Białej Księdze Bezpieczeństwa Narodowego RP. Podsystem obronny państwa (SOP) możemy również nazywać podsystemem obronności, obrony narodowej czy bezpieczeństwa militarnego. Jest on przeznaczony do podejmowania wyzwań, wykorzystywania szans, redukcji ryzyka, a także przeciwdziałania zagrożeniom zewnętrznym o polityczno-militarnym charakterze⁸. Do potencjału obronnego zaliczamy: służbę zagraniczną (dyplomację) pracującą na rzecz bezpieczeństwa, Siły Zbrojne RP, wojskowe służby specjalne (SKW, SWW) oraz przemysł obronny. W ramach SOP wyróżniamy podsystem kierowania oraz dwa podsystemy wykonawcze: militarny oraz niemilitarny⁹ (rys. 2).

Rys. 2. System obronny państwa

Źródło: oprac. własne na podst. Uchwały nr 67 Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 roku w sprawie przyjęcia „Strategii rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022” (M.P.13.377).

W artykule autorka skupiła się na bezpieczeństwie militarnym związanym z funkcjonowaniem Sił Zbrojnych RP (SZ RP). Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej wskazuje, że „Siły Zbrojne RP pozostają kluczowym instrumentem przeznaczonym do realizacji polskiej

⁸ Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2013, s. 37.

⁹ Uchwała nr 67 Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 roku w sprawie przyjęcia „Strategii rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022” (M.P.13.377).

polityki bezpieczeństwa. Ich konstytucyjnym zadaniem jest ochrona niepodległości Polski i niepodzielności jej terytorium oraz zapewnienie bezpieczeństwa i nienaruszalności granic państwowych¹⁰.

Obecnie w skład Sił Zbrojnych RP wchodzi: • Wojska Lądowe, • Siły Powietrzne, • Marynarka Wojenna, • Wojska Specjalne, • Wojska Obrony Terytorialnej. Transformacja, której podlegają siły zbrojne sprawiła, że zmniejszyła się skuteczność zdolności obronnych Rzeczypospolitej Polskiej. Miały na to główny wpływ:

- ♦ redukcja etatów (która doprowadziła do utraty wartościowych żołnierzy posiadających znaczące doświadczenie i umiejętności);
- ♦ rezygnacja z wielu typów uzbrojenia i starzenie się sprzętu (w ten sposób została zmniejszona zdolność rażenia);
- ♦ niekonsekwencja podczas prowadzonych programów, zmieniające się koncepcje i brak zakupów (doprowadziło to do osłabienia potencjału Marynarki Wojennej).

Oprócz powyższych autorzy Białej Księgi krytykują organizację systemu kierowania i dowodzenia (zbyt rozbudowane struktury), kłopoty z uzupełnianiem rezerw osobowych, zbyt rozproszone szkolnictwo wojskowe (nastawione na potrzeby rynku cywilnego), niesprawny system opieki medycznej (występują braki kadrowe) i zaplecze informatyczne, które jest niedostatecznie wykorzystywane i niekompatybilne.

Autorzy wskazują również pozytywne rezultaty transformacji. Wśród nich należy wymienić sprawowanie przez Polskę funkcji kreatora bezpieczeństwa, związane z udziałem polskich żołnierzy w misjach poza granicami państwa oraz pomoc swoim obywatelom podczas sytuacji kryzysowych przez siły zbrojne. Te elementy sprawiają, że kondycja polskiego wojska konsekwentnie ulega poprawie¹¹, sukcesywnie zwiększając poziom bezpieczeństwa militarnego.

Bezpieczeństwo militarne jako element bezpieczeństwa państwa

Historycznie bezpieczeństwo związane było jedynie z aspektami militarnymi. To od siły militarnej zależała siła państw i to właśnie ona miała zasadniczy wpływ na obszary związane z zasobami naturalnymi, potencja-

¹⁰ *Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2013, s. 43.

¹¹ *Ibidem*, s. 47–49.

łem demograficznym czy zaawansowaniem naukowo-technicznym. Mocno widoczne było to przede wszystkim podczas I i II wojny światowej, a następnie podczas „zimnej wojny”. Rozpad dwubiegunowego systemu ładu światowego sprawił, że pojawiły się nowe zagrożenia, głównie w wewnętrznym wymiarze. Prawdopodobieństwo wybuchu konfliktu na dużą skalę zmniejszyło się, natomiast wzrosło zagrożenie związane ze sporami wewnętrznymi o charakterze kulturowym, religijnym i etnicznym. Pozamilitarne zagrożenia zaczęły odsuwać militarne na dalszy plan. Jednak dynamika bezpieczeństwa państw wskazuje, że nie należy zapominać o tej części, ponieważ świat ulega ciągłym przeobrażeniom. Państwom narodowym zależy na zachowaniu integralności i suwerenności, dlatego tworząc strategie i prowadząc działalność polityczną, uwzględniają również aspekt militarny¹².

Zgodnie z podziałem Barry'ego Buzana bezpieczeństwo możemy podzielić na pięć dziedzin: • wojskową (militarną), • polityczną, • ekonomiczną, • społeczną i • ekologiczną¹³.

Powyższy podział nie powinien być wiązany ze źródłami zagrożeń. Powinno się go wiązać z obiektami bądź „celami” zagrożeń: w przypadku bezpieczeństwa militarnego chodzi o przetrwanie: polityczne odnosi się do suwerenności, ekonomiczne do dobrobytu, bezpieczeństwo społeczne do tożsamości, a ekologiczne do nienaruszania równowagi ekologicznej¹⁴.

Generał Stanisław Koziej określa, że „Bezpieczeństwo militarne – czyli w wypadku państwa obronność lub obrona narodowa – obejmuje problematykę szeroko rozumianego radzenia sobie podmiotu (wykorzystywania, zapobiegania, redukcji, reagowania, przeciwdziałania itp.) z zewnętrznymi szansami, wyzwaniem, ryzykami i zagrożeniami polityczno-militarnymi, przy wykorzystaniu całego zasobu sił i środków, jakimi podmiot dysponuje (zarówno militarnych, jak i niemilitarnych, wyspecjalizowanych i ogólnych)”¹⁵. Natomiast Bolesław Balcerowicz precyzuje, rozwijając definicję Waldemara Kitlera, że „bezpieczeństwo militarne to proces obejmujący różnorodne działania, różnorodne środki, których celem jest przeciwdziałanie zagrożeniom

¹² *Aspekty bezpieczeństwa militarnego w ujęciu Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego*, „Bezpieczeństwo narodowe”, 2012, III–IV, s. 37–38.

¹³ J. Stańczyk, *Idea współczesnego pojmowania bezpieczeństwa – zasadnicze tendencje*, „Rocznik Bezpieczeństwa”, 2011, V, s. 19.

¹⁴ W. Kostecki, *Strach i potęga. Bezpieczeństwo międzynarodowe w XXI wieku*, Poltext, Warszawa 2012, s. 106.

¹⁵ S. Koziej, *Wstęp do teorii i historii bezpieczeństwa (skrypt internetowy)*, Warszawa 2010, s. 3, koziej.pl/wp-content/uploads/2015/05/Teoria_i_historia_bezpieczenstwa.doc (pobrano: 30 grudnia 2017).

zewnątrznym i wewnętrznym, które mogą spowodować groźbę użycia siły militarnej w celu naruszenia terytorium i ograniczenia suwerenności państwa, utrzymanie zdolności do przeciwstawienia się użyciu siły militarnej”¹⁶. Na podstawie powyższych definicji należy uznać, że bezpieczeństwo militarne jest to taka działalność państwa, która ma na celu przeciwdziałanie zagrożeniom wewnętrznym i zewnętrznym państwa, przy użyciu siły militarnej.

Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego a Strategiczny Przegląd Obronny

Efektywne planowanie rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego wymaga przyjęcia realnych założeń na poziomie polityczno-strategicznym. W aspekcie zapewnienia bezpieczeństwa militarnego, a tym samym kierunków rozwoju i modernizacji Sił Zbrojnych RP, istotne znaczenie ma Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego oraz Strategiczny Przegląd Obronny. Oba dokumenty zostały przyjęte w odstępie trzech lat i jak się okazuje percepcja uwarunkowań bezpieczeństwa Polski uległa w tym czasie znacznej przemianie. Kluczowa różnica dotyczy prawdopodobieństwa wystąpienia konfliktu zbrojnego o charakterze konwencjonalnym. Jest ona związana z aneksją Krymu, która nastąpiła po przyjęciu Białej Księgi. Agresywna polityka Federacji Rosyjskiej w znaczącym stopniu negatywnie rzutuje na poziom bezpieczeństwa w Europie, co spowodowało, że już w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego¹⁷ została uwzględniona.

W tab. 1 zostało przedstawione porównanie podejścia do bezpieczeństwa militarnego w ramach Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego i Strategicznego Przeglądu Obronnego. Przeprowadzona analiza pozwoliła na opracowanie ogólnych wniosków.

Dzięki przeprowadzeniu analizy porównawczej Koncepcji Obronnej RP i Białej Księgi Bezpieczeństwa Narodowego RP można wskazać elementy, które pokrywają się w podejściu do bezpieczeństwa militarnego, a także elementy, które znacząco się różnią. Autorzy dokumentów zgodnie stwierdzili, że konieczne jest, aby zostały zwiększone nakłady finansowe na nowoczesne uzbrojenie. Równie istotne jest współdziałanie Sił Zbrojnych RP w ramach współpracy sojuszniczej NATO.

¹⁶ B. Balcerowicz, *Bezpieczeństwo militarne*, http://www.inp.uw.edu.pl/files/konsepkt/20140505_bezpieczenstwo_militarne.pdf (dostępne: 30 grudnia 2017).

¹⁷ *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2014, s. 21–22.

Tabela 1. Porównanie bezpieczeństwa militarnego w ujęciu Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego i Strategicznego Przeglądu Obronnego

Zagadnienie	Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego	Strategiczny Przegląd Obrony
Zagrożenia militarne	<ul style="list-style-type: none"> • polityczno-militarny charakter kryzysów, bez przekraczania progu wojny. Prowokowane dla wywierania presji strategicznej w ramach bieżącej polityki; • działania pod postacią skokowej rozbudowy potencjału militarnego w pobliżu polskich granic, szantażu militarnego, a także praktycznej demonstracji siły; • zagrożenia aterytorialne (ich zadaniem jest zaszantażowanie państwa, bądź zmuszenie go do podjęcia odpowiedniego kroku politycznego); • wojna na dużą skalę. 	<ul style="list-style-type: none"> • agresywna polityka Federacji Rosyjskiej; • zagrożenia technologiczne dla obronności RP; • niestabilne sąsiedztwo wschodniej i południowej flanki NATO; • terroryzm.
Rekomendacje dla Sił Zbrojnych RP	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększyć potencjał militarny oraz zdolności operacyjne; • wyposażać armię w nowoczesne uzbrojenie, oparte o najnowsze technologie; • właściwie wyszkolić żołnierzy; • zapewnić jak największą mobilność wojsk lądowych, zmodernizować system obrony powietrznej (obronę przeciwrakietową) oraz zwiększyć potencjał Marynarki Wojennej; • dalsza konsolidacja armii; • udział żołnierzy w operacjach poza granicami kraju; • zaangażować cywili we wzmacnianie działań wojskowych (m.in. poprzez przekazywanie pomocy rozwojowej). 	<ul style="list-style-type: none"> • zadbać o nowoczesny sprzęt o wysokim potencjale; • właściwie wyszkolić żołnierzy; • procedury działania powinny być odpowiednio przećwiczone; • zadbać o klarowny i gotowy do szybkiej reakcji system dowodzenia; • armia powinna być gotowa do współdziałania z innymi służbami; • wkład w działania NATO: wówczas nastąpi umacnianie współpracy sojuszniczej.
Model przyszłych Sił Zbrojnych RP	<ul style="list-style-type: none"> • głównym zadaniem sił zbrojnych pozostanie obrona własnego terytorium; • Siły Zbrojne RP będą gotowe zarówno do samodzielnego działania w przypadku wystąpienia lokalnego konfliktu na małą skalę, przyjęcia wsparcia i utrzymania obrony w przypadku konfliktu na dużą skalę, jak i wzięcia udziału w operacji obronnej (sojuszniczej) w przypadku ataku na inne państwo; • wypełnianie funkcji odstraszenia przez Siły Zbrojne RP będzie następowało poprzez demonstrowanie gotowości do obrony w czasie pokoju oraz gotowości do mobilizacyjnego rozwinięcia sił w razie wystąpienia wojny na dużą skalę. • Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej powinny być gotowe do samodzielnego, 	<ul style="list-style-type: none"> • w 2032 roku Siły Zbrojne RP będą składały się z: Marynarki Wojennej, Sił Powietrznych, Wojsk Lądowych, Wojsk Obrony Terytorialnej oraz Wojsk Specjalnych. Ich efektywność uzależniona będzie od umiejętności współdziałania w operacji połączonej (przede wszystkim wojsk operacyjnych z żołnierzami obrony terytorialnej). Będzie to możliwe poprzez organizację zintensyfikowanych programów ćwiczeń oraz gier wojennych; • zostanie utworzona czwarta dywizja wojsk operacyjnych; • Wojska Specjalne będą prowadziły działania o wysokiej intensywności oraz będą brały udział w operacjach zagranicznych (o niższym natężeniu); • nastąpi rozwinięcie Wojsk Obrony

Zagadnienie	Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego	Strategiczny Przegląd Obrony
Model przyszłych Sił Zbrojnych RP	<p>skutecznego operowania w przypadku zagrożenia terytorialnego, niespodziewanego, czy skrytego motywami politycznymi oraz do prowadzenia operacji przeciwa-skoczeniowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • obrona państwa powinna współgrać ze strategią całego NATO (z uwzględnieniem polskich interesów narodowych oraz warunków ich realizacji); • utrzymywana będzie (przez Siły Zbrojne RP) gotowość do aktywnego zaangażowania w międzynarodowych operacjach bezpieczeństwa (w skali regionalnej oraz globalnej); • decyzja o udziale Sił Zbrojnych RP w misjach powinna być zgodna ze zobowiązaniami międzynarodowymi, zbieżna z polskimi celami strategicznymi oraz interesami; • Siły Zbrojne powinny wspierać bezpieczeństwo krajowe oraz pomagać społeczeństwu poprzez: monitorowanie oraz ochronę przestrzeni powietrznej; wsparcie ochrony granic lądowych oraz wód terytorialnych; prowadzenie działalności rozpoznawczej i wywiadowczej; monitorowanie skażeń promieniotwórczych, chemicznych oraz biologicznych na terytorium kraju; oczyszczanie terytorium z przedmiotów niebezpiecznych pochodzenia wojskowego i materiałów wybuchowych; prowadzenie działań poszukiwawczo-ratowniczych; pomaganie władzom państwowym, społeczeństwu oraz administracji publicznej w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej, czy katastrofy naturalnej; • realizowane będą takie zadania operacyjne jak: próba rozszerzenia między NATO i UE współpracy wojskowej, rozwój zdolności przyjęcia sojusznicznych sił wzmocnienia i prowadzenia ćwiczeń przed podejmowaniem wspólnych operacji na terenie RP, niesienie wkładu w rozwój zdolności wojskowych Unii Europejskiej w zakresie reagowania kryzysowego, budowa zaufania w stosunkach z Federacją Rosyjską, weryfikację przestrzegania porozumień odnoszących się do rozbrojenia, kontroli zbrojeń i środków budowy bezpieczeństwa i zaufania, współpracę podczas unowocześniania i przebudowy obronnego potencjału 	<p>Terytorialnej, zwiększenie ich potencjału ogniowego. Będą przystosowane do wsparcia zarządzania kryzysowego oraz odpierania działań nieregularnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Marynarka Wojenna będzie odpowiedzialna za ochronę polskiego Wybrzeża oraz uniemożliwienie panowania nad południowym Bałtykiem przeciwnikowi; • zostanie położony nacisk na kwestie związane z maskowaniem operacyjnym; • nastąpi odbudowa zdolności do inżynierijnego zabezpieczania przepraw; • za stałą osłonę odpowiedzialne będą wojska cybernetyczne; • pozyskiwanie sprzętu będzie oparte na przeprowadzonej metodologii badawczej; • zostaną zwiększone wydatki na obronność (do 2030 r. do 2,5 % PKB); • dywizja stanie się prawdziwym bojowym związkiem taktycznym; • usprawniony zostanie system wymiany danych; • rozwój i rozbudowa dalekosiężnej artylerii raketowej i lufowej; • zostaną rozwinięte zdolności do rozpoznania oparte m.in. na własnych zdolnościach satelitarnych; • nastąpi rozwój nowych technologii w uzbrojeniu; • Siły Powietrzne będą dysponować precyzyjną bronią dalekiego zasięgu oraz bojowymi samolotami piątej generacji; • głównym celem Sił Zbrojnych RP będzie stworzenie warunków do mobilizacji oraz skutecznej, kolektywnej operacji obronnej; • zostanie zbudowany nowy system zabezpieczenia logistycznego wojska; • nastąpi poprawa wizerunku Sił Zbrojnych jako pracodawcy; • zostanie zwiększony udział cywili w pracach resortu. W efekcie nastąpi wzmocnienie cywilnej kontroli nad Siłami Zbrojnymi RP; • unifikowanie wszystkich form służby wojskowej; • zostanie zwiększona liczba pracowników wojska i żołnierzy i potrzeb w zakresie infrastruktury; • szkolenie zostanie zintensyfikowane na wszystkich szczeblach; • nastąpi rozwój oraz zwiększenie prestiżu żołnierzy w korpusie podoficerów;

Zagadnienie	Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego	Strategiczny Przegląd Obrony
Model przyszłych Sił Zbrojnych RP	<p>przemysłowego Polski, pomoc podczas ewakuacji polskich obywateli z zagranicy w przypadku zagrożenia ich życia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • nastąpi odbudowa roli sztuki operacyjnej.
System kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP	<p>Biała Księga BN wskazuje na wady systemu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • system kierowania i dowodzenia jest mało efektywny, poszczególne struktury dublują swoje funkcje; • nadzór nad wykonawstwem decyzji jest niewydolny, dyscyplina realizacyjna jest rozluźniona; • ograniczona pełna kontrola nad siłami zbrojnymi przez ministra obrony narodowej; • wszystkie funkcje dowodzenia skupia w sobie Sztab Generalny WP. <p>Zalecenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zmniejszenie liczby organów odpowiedzialnych za dowodzenie strategiczne i ich konsolidacja (wokół trzech funkcji dowodzenia: bieżącego dowodzenia ogólnego, planowania strategicznego i dowodzenia operacyjnego); • organy odpowiedzialne za dowodzenie powinny być podległe ministrowi obrony narodowej; • zadbać o kształcenie dowódców w szkolnictwie wojskowym. 	<p>Priorytetem stało się wprowadzenie zmian w obecnym systemie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • doprowadzenie do reformy systemu kierowania SZ: uproszczenie systemu, rozdzielanie odpowiedzialności, zwiększona hierarchiczność oraz wskazanie najwyższego stopniem dowódcy; • uporządkowanie w jednej ustawie kwestii związanych z kierowaniem obroną państwa; • doprowadzenie do takiej reformy systemu, w której osoby odpowiedzialne za dowodzenie SZ RP w czasie wojny były również odpowiedzialne w czasie pokoju. Doprowadzi to do prostszej transformacji z czasu pokoju do czasu wojny; • zintensyfikowanie programów ćwiczeń dla osób na stanowiskach dowódczych oraz kierowniczych; • najwyższej rangi oficerem, tzw. pierwszym żołnierzem, będzie Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego oraz podległe mu dowództwa: Sił Powietrznych, Marynarki Wojennej, Wojsk Lądowych, Wojsk Specjalnych oraz Wojsk Obrony Terytorialnej; • wśród kompetencji Szefa SGWP wyróżnimy: planowanie strategicznego użycia sił zbrojnych i dowodzenie nimi w kraju oraz zagranicą; <p>Dowództwo Generalne Rodzajów Sił Zbrojnych oraz Dowództwo Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych zostanie rozformowane. Ich zadania przejmą odpowiednio: nowo utworzony Inspektorat Szkolenia i Dowodzenia (którego zadaniem również będzie koordynacja kwestii szkoleniowych) i dowództwa rodzajów sił zbrojnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inspektorat Szkolenia i Dowodzenia i Inspektorat Wsparcia Sił Zbrojnych będą podlegały Szefowi SGWP; • Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego będzie wspomagać dwóch zastępców, którzy będą odpowiedzialni za wsparcie sił zbrojnych i planowanie operacji obronnej; • Inspektorat Wsparcia Sił Zbrojnych będzie przeniesiony na strategiczno-operacyjny poziom; • częścią urzędu centralnego WP stanie się Sztab Generalny Wojska Polskiego. Będzie wypełniał wytyczne kierownictwa ministerstwa, aby zagwarantować cywilną kontrolę nad SZ RP; jego pracownicy będą wdrażali założenia polityki obronnej; • dokonane zostaną zmiany w kierowaniu obroną państwa. Ten system stanie się ujednoczony, efektywny i podatny na reagowanie obronne i kryzysowe oraz przechodzenie do wyższych stanów gotowości.

Zagrożenia przedstawiane przez autorów dokumentów nie pokrywają się. Główny nacisk w Białej Księdze BN stawiano na zagrożenia o charakterze niemilitarnym¹⁸. W koncepcji Obronnej RP wskazano, że te założenia, w których wskazywano, że ryzyko konfliktu zbrojnego jest minimalne, nie są prawdziwe. Działania Federacji Rosyjskiej sprawiają, że wszystkie państwa, dla których istotny jest ład międzynarodowy mogą być w niebezpieczeństwie¹⁹. Z tego powodu model przyszłych sił zbrojnych różni się, ponieważ autorzy Białej Księgi nie uwzględniają reagowania podczas czasu wojny. Koncepcja Obronna RP jest bardziej szczegółowa i kładzie nacisk na reformy w armii.

W przypadku systemu kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP Biała Księga przedstawia wady tego systemu oraz propozycje jego zmiany, natomiast koncepcja Obronna RP wskazuje, jakich zmian należy dokonać, aby ten system usprawnić. Drugi dokument jest bardziej szczegółowy i wskazuje konkretne zadania dla poszczególnych instytucji.

Podsumowanie

Znaczne różnice w podejściu do problematyki bezpieczeństwa militarne autorów analizowanych dokumentów z pewnością wskazują na dynamikę zmian w środowisku bezpieczeństwa Polski. Natomiast z drugiej strony dowodzą, że brakuje konsekwencji oraz ciągłości w wyznaczaniu kierunków zmian i modernizacji sił zbrojnych. Implementacja i właściwa realizacja założeń przyjętych na poziomie polityczno-strategicznym wymaga porozumienia ponad podziałami politycznymi, a także ich stałego finansowania. W tym przypadku nie powinna mieć znaczenia sytuacja finansowa państwa.

Efektywny rozwój Sił Zbrojnych RP wymaga stabilności, natomiast transformacja po 1989 roku, która polegała m.in. na redukcji stanów osobowych, z pewnością jest tym, co osłabia ich potencjał oraz poddaje pod wątpliwość celowość wydatkowania środków publicznych na nieustannie zmieniające się programy ich rozwoju i modernizacji.

Zapewnienie bezpieczeństwa militarnego to jeden z celów państwa polskiego. Realizowanie polityki państwa poprzez inicjowanie takich wydarzeń,

¹⁸ *Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2013, s. 13.

¹⁹ *Koncepcja Obronna Rzeczypospolitej Polskiej*, 2017, s. 21.

jak przeglądy niewątpliwie przyczynia się do jego zwiększenia. Prowadzone badania są niezbędne, aby odpowiednio rozpoznawać zagrożenia i wskazywać, w którym kierunku powinien zmierzać system obronny państwa. Dzięki temu możliwe będzie podjęcie działań mających na celu zwalczanie zagrożeń oraz przeprowadzanie odpowiednich reform, między innymi w Siłach Zbrojnych RP. To od tych reform uzależnione jest konstytucyjne zagwarantowanie niepodległości państwa, niezależności jego terytorium i zapewnienie bezpieczeństwa, a także nienaruszalności jego granic²⁰.

Bibliografia

- Aspekty bezpieczeństwa militarnego w ujęciu Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego*, „Bezpieczeństwo narodowe”, 2012, III-IV.
- Balcerowicz B., *Bezpieczeństwo militarne*, http://www.inp.uw.edu.pl/files/konspекty/20140505_bezpieczenstwo_militarne.pdf (pobrano: 30 grudnia 2017 roku).
- Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2013.
- Koncepcja Obronna Rzeczypospolitej Polskiej*, 2017.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483).
- Kostecki W., *Strach i potęga. Bezpieczeństwo międzynarodowe w XXI wieku*, Poltext, Warszawa 2012.
- Koziej S., *Wstęp do teorii i historii bezpieczeństwa (skrypt internetowy)*, Warszawa 2010 koziej.pl/wp-content/uploads/2015/05/Teoria_i_historia_bezpieczenstwa.doc (pobrano: 30 grudnia 2017 roku).
- Stańczyk J., *Idea współczesnego pojmowania bezpieczeństwa – zasadnicze tendencje*, „Rocznik Bezpieczeństwa” 2011, V.
- Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2014.
- Strategia Obronności RP*, Warszawa 2009.
- Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa RP 2010–2012*, <https://www.bbn.gov.pl/pl/prace-biura/glowne-inicjatywy/lata-2010-2015/strategiczny-przeglad-b/6073,Strategiczny-Przeglad-Bezpieczenstwa-Narodowego.html>.
- Uchwała nr 67 Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 roku w sprawie przyjęcia „Strategii rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022” (M.P.13.377).

²⁰ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997, Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483.

